

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

24 MARS 1997

PROPOSITION DE LOI

**modifiant, en ce qui concerne
l'élection du bourgmestre,
la nouvelle loi communale**

(Déposée par MM. Jaak Van den Broeck
et Filip De Man)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Il est normal qu'une démocratie, au sein de laquelle de nombreuses compétences politiques s'exercent au niveau local, soit attentive aux institutions locales investies de ces compétences.

Dans notre pays, les villes et les communes ont toujours revêtu une très grande importance en tant qu'institutions politiques locales. Cette réalité historique n'a pas échappé au législateur, qui a adapté récemment la législation relative aux communes - devenue désuète - aux besoins de la société moderne. Malheureusement, il n'a pas profité de l'occasion pour mettre fin à un fâcheux archaïsme, à savoir la nomination du bourgmestre.

Le bourgmestre est le pivot de notre droit communal. En plus de représenter la ville ou la commune dans son ensemble, il exerce plusieurs fonctions administratives importantes. Il faudrait dès lors, dans une démocratie directe, pouvoir élire directement le bourgmestre.

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

24 MAART 1997

WETSVOORSTEL

**tot wijziging, wat de verkiezing van de
burgemeester betreft,
van de Nieuwe Gemeentewet**

(Ingediend door de heren Jaak Van den
Broeck en Filip De Man)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In een democratie waar heel wat politieke bevoegdheden op het lokale vlak worden uitgeoefend, is het vanzelfsprekend dat de lokale instellingen die met deze bevoegdheden bekleed zijn de nodige belangstelling krijgen.

In ons land zijn de steden en gemeenten van oudsher zeer belangrijke lokale politieke instellingen. De wetgever heeft dit erkend. De verouderde wetgeving in verband met de gemeenten werd in het recent verleden aangepast aan de noden van de moderne samenleving. Hij heeft daarbij echter de kans laten liggen om een storend archaïsme uit de wereld te helpen, met name de benoeming van de burgemeester.

De burgemeester is de spilfiguur in ons gemeenterecht. Niet alleen vertegenwoordigt hij de hele stad of gemeente, hij oefent daarenboven ook nog een aantal belangrijke administratieve functies uit. In een directe democratie moet de burgemeester rechtstreeks verkozen kunnen worden.

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

L'élection du bourgmestre pourrait avoir lieu en même temps que les élections communales et se faire en deux tours de scrutin au maximum. Si un candidat bourgmestre obtient la majorité absolue des suffrages au premier tour, un second tour de scrutin n'est pas nécessaire. Si aucun candidat n'obtient la majorité absolue au premier tour, on organise, la semaine suivante, un second tour de scrutin auquel ne peuvent prendre part que les deux premiers classés du premier tour de scrutin. C'est le candidat qui obtient le plus de suffrages au cours de ce second tour de scrutin qui est élu bourgmestre. Cette formule implique que les bourgmestres soient désormais toujours choisis hors du sein du conseil communal, ce qui pourrait, dans une certaine mesure, renforcer leur indépendance.

Ces changements nécessitent une modification de la nouvelle loi communale.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Cet article supprime la référence à la nomination des bourgmestres.

Art. 3

Cet article instaure le principe de l'élection directe des bourgmestres.

Art. 4

Cet article instaure le principe selon lequel le bourgmestre n'a désormais plus voix délibérative au sein du conseil communal.

Art. 5

Cet article réitère le principe énoncé à l'article 2.

Art. 6

Etant donné que les péripéties entourant la nomination du bourgmestre dans les communes visées pourront être évitées grâce à l'élection directe de celui-ci, les dispositions spéciales insérées par l'arrêté royal du 30 mai 1989 n'ont plus de raison d'être. L'alinéa 2 de l'article 14 peut par conséquent être abrogé.

Art. 7

Etant donné que le service militaire a été supprimé, il ne devrait plus y avoir d'empêchements liés à l'accomplissement de ce service. L'alinéa 2 de l'article 14bis peut par conséquent être abrogé.

De burgemeestersverkiezingen kunnen plaatsvinden samen met de gemeenteraadsverkiezingen, waarbij de verkiezing gebeurt in hoogstens twee stemronden. Haalt een burgemeesterskandidaat de absolute meerderheid der stemmen in een eerste ronde, dan is een tweede ronde niet meer nodig. Haalt geen der kandidaten een absolute meerderheid in een eerste ronde, dan wordt de week erna een tweede verkiezingsronde georganiseerd waaraan nog enkel de eerste en de tweede geplaatste uit de eerste verkiezingsronde deelnemen. In deze tweede verkiezingsronde wordt diegene tot burgemeester verkozen die de meeste stemmen haalt. Bovenstaande regeling impliceert dat de burgemeesters voortaan altijd buiten de gemeenteraad verkozen worden, hetgeen hen in enige mate een grotere onafhankelijkheid kan verstrekken.

Eén en ander vergt een wijziging van de Nieuwe Gemeentewet.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELLEN

Art. 2

Dit artikel schrapt de verwijzing naar de benoeming van burgemeesters.

Art. 3

Dit artikel voert het principe van de rechtstreekse verkiezing van burgemeesters in.

Art. 4

Dit artikel voert het principe in dat een burgemeester voortaan geen stemgerechtigd lid van de gemeenteraad meer is.

Art. 5

Dit artikel herhaalt het principe uit artikel 2.

Art. 6

Aangezien de benoemingsperikelen in de hier bedoelde gemeenten omzeild worden door het principe van rechtstreekse burgemeestersverkiezingen is de apart uitgewerkte regeling ingevoerd bij het koninklijk besluit van 30 mei 1989 niet meer nodig. Het tweede lid van artikel 14 mag dan ook worden opgeheven.

Art. 7

Aangezien de dienstplicht werd afgeschaft, zullen verhinderingen wegens dienstplichtredenen niet meer voorkomen. Het tweede lid van artikel 14bis kan dus worden opgeheven.

L'alinéa 1er ne nous paraît par ailleurs plus justifié lui non plus. Cet alinéa prévoit en effet qu'un bourgmestre est «empêché» lorsqu'il exerce certains mandats au sein du pouvoir exécutif. Or, la fonction de bourgmestre est, à notre estime, suffisamment importante pour y attacher un principe d'incompatibilité totale.

L'article 14bis doit donc être supprimé et remplacé par un nouvel article instaurant une incompatibilité absolue.

Art. 8

Une incompatibilité totale implique que même des services publics non rémunérés ne pourront plus être exercés par les bourgmestres. Tel est l'objet de cet article.

Art. 10

Cet article règle la démission et le remplacement des bourgmestres.

Art. 11

Cet article adapte une disposition de la nouvelle loi communale en fonction de l'élection directe du bourgmestre.

Art. 12

Cet article confirme le principe selon lequel un bourgmestre n'aura plus, désormais, voix délibérative au sein du conseil communal.

Art. 13

Cet article consacre le principe selon lequel le bourgmestre n'aura dorénavant plus voix délibérative dans le collège des bourgmestre et échevins.

Art. 14

Cette disposition transitoire prévoit que la loi électorale communale soit mise en concordance avec la présente loi.

Maar ook het eerste lid lijkt ons niet langer opportuun. Dit lid stelt momenteel dat een burgemeester «verhinderd» is wanneer hij bepaalde mandaten binnen de uitvoerende macht uitoefent. Het burgemeestersambt lijkt ons echter belangrijk genoeg om er een totaal onverenigbaarheidsprincipe aan vast te knopen.

Het gehele artikel 14bis vervalt dus en wordt vervangen door een nieuw artikel dat zulk absoluut onverenigbaarheidsprincipe invoert.

Art. 8

Een absoluut onverenigbaarheidsprincipe betekent ook dat zelfs onbezoldigde openbare diensten niet meer door burgemeesters uitgeoefend kunnen worden. Vandaar dit artikel.

Art. 10

Dit artikel voert een aparte ontslagregeling voor burgemeesters in en regelt tevens hun vervanging.

Art. 11

Dit artikel bevestigt nogmaals dat burgemeesters voortaan rechtstreeks verkozen moeten worden.

Art. 12

Dit artikel bevestigt het principe dat een burgemeester voortaan niet meer stemgerechtigd is in de gemeenteraad.

Art. 13

Dit artikel bevestigt het principe dat een burgemeester voortaan niet meer stemgerechtigd is in het college van burgemeester en schepenen.

Art. 14

Dit overgangsartikel bepaalt dat de gemeentekieswet in overeenstemming moet worden gebracht met het bovenstaande.

J. VAN DEN BROECK
F. DE MAN

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 3, alinéa 1er, de la nouvelle loi communale est remplacé par l'alinéa suivant:

«Les échevins sont également élus pour un terme de six ans.».

Art. 3

Un article *3bis*, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

«Art. *3bis*. Le bourgmestre est élu pour un terme de six ans à compter du 1er janvier qui suit son élection. Il est rééligible.

Le bourgmestre est élu directement par l'assemblée des électeurs de la commune. Aucune liste de candidats déposée pour les élections communales ne peut comprendre plus de quatre candidats à la fonction de bourgmestre.

L'élection du bourgmestre se fait en deux tours de scrutin maximum. Le premier tour a lieu le jour des élections communales. Si l'un des candidats obtient la majorité absolue des suffrages exprimés lors du premier tour de scrutin, il est élu bourgmestre.

Si aucun candidat n'obtient la majorité absolue des suffrages lors du premier tour de scrutin, il est procédé, une semaine plus tard, à un second tour de scrutin, auquel ne participent que les deux candidats qui ont obtenu le plus de voix lors du premier tour de scrutin. Le candidat qui obtient le plus de voix au second tour de scrutin est élu bourgmestre.».

Art. 4

A l'article 8 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes:

1° à l'alinéa 1er, les mots «le bourgmestre et» sont supprimés;

2° l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 5

L'article 13 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«Le bourgmestre est élu directement conformément aux dispositions de l'article *3bis*».

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 3, eerste lid, van de Nieuwe Gemeentewet wordt vervangen door het volgende lid:

«De schepenen worden eveneens voor zes jaar gekozen.».

Art. 3

Een artikel *3bis*, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

«Art. *3bis*. De burgemeester wordt gekozen voor zes jaar, te rekenen van de eerste januari na zijn verkiezing. Hij is herkiesbaar.

De burgemeester wordt rechtstreeks gekozen door de vergadering van de gemeenteraadskiezers. Per ingediende lijst bij de gemeenteraadsverkiezingen mogen ten hoogste vier kandidaat-burgemeesters voorgedragen worden.

De burgemeestersverkiezing geschiedt in ten hoogste twee stemronden. De eerste ronde heeft plaats op dezelfde dag als de gemeenteraadsverkiezingen. Indien een van de kandidaten in de eerste ronde de volstreekte meerderheid van de uitgebracht stemmen behaalt, is deze kandidaat tot burgemeester verkozen.

Indien geen kandidaat in de eerste stemronde de absolute meerderheid van de stemmen behaalt, wordt een week later een tweede stemronde georganiseerd, waaraan enkel de twee kandidaten deelnemen die in de eerste ronde de meeste stemmen hebben behaald. De kandidaat die in de tweede ronde de meeste stemmen haalt, is tot burgemeester verkozen.».

Art. 4

In artikel 8 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden «de burgemeester en» geschrapt;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 5

Artikel 13 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«De burgemeester wordt rechtstreeks verkozen overeenkomstig de bepalingen van artikel *3bis*».

Art. 6

L'article 14, alinéa 2, de la même loi est abrogé.

Art. 7

L'article 14*bis* de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 14*bis*. La fonction de bourgmestre est incompatible avec toute autre fonction exercée au sein du pouvoir exécutif, législatif ou judiciaire.»

Art. 8

A l'article 20, alinéa 1er, de la même loi, les mots «ou de service public non salarié» sont supprimés.

Art. 9

Dans l'intitulé du titre Ier, chapitre Ier, section 6, de la même loi, les mots «ou d'échevin» sont remplacés par les mots «,d'échevin ou de bourgmestre».

Art. 10

A l'article 22 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes:

1° à l'alinéa 1er, les mots «de conseiller et d'échevin» sont remplacés par les mots «de conseiller, d'échevin et de bourgmestre»;

2° à l'alinéa 2, les mots «Le conseiller ou l'échevin» sont remplacés par les mots «Le conseiller, l'échevin ou le bourgmestre»;

3° à l'alinéa 3, les mots «ou à l'échevin intéressé» sont remplacés par les mots «, à l'échevin ou au bourgmestre intéressé»;

4° l'alinéa 6 est remplacé par l'alinéa suivant:

«En cas de démission du bourgmestre, une nouvelle élection est organisée, dans le mois, selon la procédure prévue à l'article 3*bis*. Le bourgmestre nouvellement élu achève le mandat de son prédécesseur.»;

5° les alinéas 7 et 8 sont abrogés.

Art. 11

A l'article 71, alinéa 1er, de la même loi, le mot «nommés» est remplacé par le mot «élus».

Art. 12

L'article 99, §1er, de la même loi est complété par ce qui suit:

«Le bourgmestre n'a pas voix délibérative.»

Art. 6

Artikel 14, tweede lid, van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 7

Artikel 14*bis* van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 14*bis*. Het ambt van burgemeester is onverenigbaar met elk ander ambt binnen de uitvoerende, de wetgevende of de rechterlijke macht.»

Art. 8

In artikel 20, eerste lid, van dezelfde wet worden de woorden «of vervulling van een niet bezoldigde openbare dienst» geschrapt.

Art. 9

In het opschrift van titel I, hoofdstuk I, afdeling VI van dezelfde wet worden de woorden «of schepen» vervangen door de woorden «, schepen of burgemeester».

Art. 10

In artikel 22 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste en in het tweede lid worden de woorden «of schepen» vervangen door de woorden «, schepen of burgemeester»;

2° in het derde lid worden de woorden «of van de betrokken schepen» vervangen door de woorden «, van de betrokken schepen of van de burgemeester»;

3° het zesde lid wordt vervangen door het volgende lid:

«In geval van ontslag van de burgemeester wordt er binnen de maand een nieuwe verkiezing georganiseerd volgens de procedure bepaald bij artikel 3*bis*. De nieuw verkozen burgemeester voleindigt het mandaat van zijn voorganger.»;

4° het zevende en het achtste lid worden opgeheven.

Art. 11

In artikel 71, eerste lid, van dezelfde wet wordt het woord «benoemd» vervangen door het woord «verkozen».

Art. 12

Artikel 99, § 1, van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt:

«De burgemeester is niet stemgerechtigd.»

Art. 13

L'article 106, alinéa 2, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Le bourgmestre n'a pas voix délibérative.»

Art. 14

Le Roi met l'arrêté royal du 4 août 1932 relatif à la coordination de la loi électorale communale en concordance avec les dispositions de la présente loi.

6 mars 1997

Art. 13

Artikel 106, tweede lid, wordt vervangen door het volgende lid:

«De burgemeester is niet stemgerechtigd».

Art. 14

De Koning brengt het koninklijk besluit van 4 augustus 1932 tot coördinatie van de gemeentekieswetgeving in overeenstemming met de bepalingen van deze wet.

6 maart 1997

J. VAN DEN BROECK
F. DE MAN